

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ծայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված

Ռուս գրականություն, Պատմվածք, Արձակ
13+
Թարգմանիչ՝ Արմեն Հովհաննիսյան

Իյա Իլֆ, Եվգենի Պետրով Վերապահված տեղը

Պոսիդելկինի կյանքից մի վշտալի փաստի մասին է պատմվածքը:

Փորձանքը կատարվեց ոչ այն պատճառով, որ Պոսիդելկինը հիմար էր: Ոչ, ավելի շուտ նա խելացի էր:

Մի խոսքով, կատարվեց այն, ինչ արդեն եղել է ժողովուրդների և առանձին անձանց պատմության մեջ՝ խելքից պատուհաս: Գործն առնչվում է երկաթուղով ուղևորությանը:

Պոսիդելկինի ջանքերի վերջնական նպատակն ահա թե ինչին էր հանգում. սեպտեմբերի 13-ին թողնել Մոսկվան, որպեսզի երկու օր անց հասնել Եյսկ՝ Ազովի ծովում բուժիչ լոգանքներ ընդունելու: Ամեն բան լավ կարգավորված էր՝ ուղեգիրը, արձակուրդը, ընտանեկան գործերը: Բայց ահա՝ երկաթուղին... Մեկնումին երկու ամիս էր մնացել, իսկ տոմս դեռևս չկար:

«Ժամանակն է արտակարգ միջոցներ ձեռնարկել,— վճռեց Պոսիդելկինը:—

Քաղաքային կայան ես չեմ գնա: Կայարան էլ չեմ գնա: Այնտեղ գնալու հարկ չկա, այնտեղ տոմս գնել չի լինի: Ասում են, այնտեղի տոմսարկղներում արդեն ոչ թե տոմս են վաճառում, այլ լեղապարկի դեղափոշի և խաղաթուղթ: Ոչ, ոչ, տոմսն այլ կերպ է պետք գտնել»:

Հենց այդ «այլ կերպը» զբաղեցրեց արդեն հիշատակած երկու ամիսը:

— Եթե ինձ սիրում եք,— ասում էր Պոսիդելկինը իր յուրաքանչյուր ծանոթին,— ինձ համար Եյսկի տոմս գտեք: Չոր տեղ: Պառկելու համար:

— Իսկ կանգնելու չե՞ք ուզում,— թեթևամտորեն պատասխանում էին ծանոթները:

— Վերջ տվեք այդ կատակներին,— դառնանում էր Պոսիդելկինը,— մարդուն հարկավոր է Եյսկ գնալ՝ կազդուրվելու, իսկ դուք... Ուրեմն, չմոռանաք: Սեպտեմբերի տասներեքի համար: Հավանաբար դուք ունեք ծանոթներ, որոնք ամեն ինչ կարող են: Ո՛չ, ո՛չ: Հենց այնպես մի խոստացեք, գրեք ծոցատետրում: Եթե ինձ սիրում եք:

Սակայն այդ բոլոր գործողությունները չէին հանգստացնում, այսպես ասած, կատարյալ երաշխիք չէին տալիս: Պոսիդելկինը երկյուղ ուներ մրցակիցներից: Բոլոր անցորդների մեջ ապագա ուղևորներ էր տեսնում: Եվ իրոք, համարյա բոլոր անցորդները նյարդայնորեն դետուդեն էին նայում, ասես միայն մի րոպեով էին հեռացել երկաթուղային տոմսեր գնելու հերթից:

«Վատ է, վատ,— մտածում էր Պոսիդելկինը,— ավելի վճռական է հարկավոր գործել: Սիստեմ է պետք»:

Մի ամբողջ երեկո Պոսիդելկինը զբաղված էր սխեմա կազմելով: Եթե հիմա Նրան բռնեին, ապա, անկասկած, կվճռեին, որ Պոսիդելկինը պարագլուխն է ընդհատակյա խոշոր մի կազմակերպության, որը զբաղված է կամ երկաթուղային կամրջի պայթեցման, կամ էլ բաց տիպի կոռպերատիվներում խոշոր հափշտակությունների նախապատրաստմամբ:

Թղթի վրա պատկերված էին մանր շրջանակներ, քառակուսիներ, կետագծեր, տպատառեր, թվեր և ազգանուններ: Սխեմայով կարելի էր հետևել առնվազն հարյուրի չափ մարդկանց կյանքին և գործունեությանը. ովքեր են, որտեղ են ապրում, ինչ բնավորություն ունեն, ինչ թուլություններ, ում հետ են բարեկամություն անում, ում չեն սիրում: Կուսակցականների ազգանունների դիմաց խաչեր էին դրված: Անկուսակցականներին փոքրիկ գրոներ էին բաժին ընկել: Դրանից բացի, փաստաթղթում բավական տարօրինակ բնութագրումներ էին առկա.

«Բռնակցության կարող է»:

«Նիկիֆորով: Կարող է, բայց հազիվ թե ուզենա»:

«Մալցև-Պալցև: Կուզենա, բայց հազիվ թե կարողանա»:«

Բումագին: Չի ուզում և չի կարող»:

«Կոշկովադելցև: Կարող է, բայց սրիկա է»:

Եվ այդ ամենը հանգում էր մեն մի բանի՝ կոշտ տեղի տոմս գնել, պառկելու համար:

«Մի տեղից կհաջողվի,— անրջում էր Պոսիդելկինը,— գլխավորը Նրանց ոչ մի րոպե հանգիստ չտալն է: Չէ որ բոլորն էլ ռենեգատ են ու դավաճան: Կխոստանան, հետո ոչինչ էլ չեն անի»:

Որքան մոտենում էր մեկնելու օրը, այնքան ավելի հուսաբեկ էր դառնում Պոսիդելկինի գործունեությունը: Դա արդեն սկսում էր սպառնալ քաղաքի հանգստությանը: Մարդիկ թաքնվում էին Նրանից: Սակայն նա հետապնդում էր անխոնջաբար: Պտտովի և ավտոմատ կայանները նա ծանրաբեռնել էր անհամար կանչերով:

— Ընկեր Մալցևին կարելի՞ է: Այո, Պալցևին: Այո, այո, Մալցև-Պալցևին: Ով է հարցնո՞ւմ: Ասացե՛ք՝ Լյովան: Ընկեր Մալցև: Բարև ձեզ, ընկեր Մալցև: Ոչ, Լյովան չէ: Ես եմ, Պոսիդելկինը: Ընկեր Մալցև, դուք ինձ խոստացել եք, չէ՞: Այո, այո, Եյսկ, պառկելու

համար: Ինչո՞ւ ժամանակ չունեք: Այդ դեպքում ես տաքսիով կգամ ձեզ մոտ: Պետք չէ՞:
Իսկ դուք իրո՞ք չեք խաբի ինձ: Լավ, մեծահոգաբար ներեցեք:

Տեսնելով իրեն հարկավոր մարդուն, Պոսիդելկինը, վտանգն արհամարհելով, նետվում էր փողոցային երթևեկության ամենախիտ տեղերը: Ճնշում էին ավտոմեքենաների արգելակները, և գունատվում էին վարորդները:

— Ուրեմն, չեք մոռանա,— հասկացնում էր Պոսիդելկինը, փողոցի մեջտեղում կանգնած,— Եյսկ, պառկելու համար: Մի կոշտ տեղ:

Երբ նրան միլիցիայի բաժանմունք էին տանում փողոցային երթևեկության կարգը խախտելու համար, կարողանում էր ճանապարհին միլիցիոններից երդում կորզել, որ վերջինս իր համար տոմս կգտնի:

— Դուք միլիցիա եք, դուք ամեն ինչ կարող եք,— ասում էր նա աղերսագին:

Եվ միլիցիոնների ազգանունը, համապատասխան շրջանակով ու բնութագրմամբ («Կարող է, բայց կայուն չէ») հայտնվում էր սարսափելի սխեմայի մեջ:

Մեկնելուց մի շաբաթ առաջ Պոսիդելկինին ներկայացավ անծանոթ մի քաղաքացի և նրան հանձնեց Եյսկ մեկնելու տոմսը: Երջանկությանը սահման չկար: Պոսիդելկինը գրկեց քաղաքացուն, համբուրեց շրթունքները, բայց այդպես էլ չհիշեց դեմքը (այնքան մարդու էր խնդրել տոմսի համար, որ բոլորին հիշել միանգամայն անհնար էր):

Նույն օրը մոտոցիկլով մի ցրիչ եկավ Մալցև-Պալցևի կողմից: Եյսկ մեկնելու տոմս էր բերել: Պոսիդելկինը շնորհակալություն հայտնեց, բայց փողը սրտնեղված տվեց:

«Ստիպված եմ մի տոմսը կայարանում վաճառել»,— վճռեց նա:

Ա՛հ, Պոսիդելկինն իզուր, իզուր չէր հավատում մարդկությանը:

Սխեման գործում էր անխափան, ինչպես լավ յուղած մուուզերը, պահունակ պահունակի վրա արձակելով:

Մեկնելուց մեկ օր առաջ Պոսիդելկինը երեսունութ տոմսերի (կոշտ, պառկելու համար) տեր դարձավ: Տոմսերի գինը վճարելով՝ սպառվեց արձակուրդային դրամը, նաև վաթսուևյոթ կոպեկը բռներով՝ Տորգսինի համար:

Ինչպիսի՞ ստորություն: Ոչ ոք դավաճան կամ ռենեգատ դուրս չեկավ:

Իսկ տոմսերը շարունակում էին գալ: Պոսիդելկինն արդեն թաքնվում էր, բայց նրան գտնում էին: Տոմսերի թիվը հասավ քառասունչորսի:

Գնացքի մեկնելուց մի ժամ առաջ Պոսիդելկինը կանգնած էր կայարանի գրանիտե առմուտքին և որակավորում չունեցող մուրացկանի անհամարձակ ծայնով խնդրում էր անցորդներին.

— Եյսկ քաղաքի տոմս գնեք: Բուժիչ տեղ է Եյսկը: Չեք զղջա:

Սակայն գնող չկար: Բոլորը շատ լավ գիտեին, որ կայարանում տոմս գնել չի լինի և որ հարկավոր է գործել ծանոթների միջոցով: Փոխարենը պետական մեքենայով եկան Բռունելևսկին, Բումագինը և Կոշկովադելցևը: Նրանք տոմսեր էին բերել:

Տխուր ճանապարհ էր Պոսիդելկինի համար:

Վագոնում մենակ էր:

Եվ գլխավորը՝ փորձանքը կատարվեց ոչ այն պատճառով, որ Պոսիդելկինը հիմար էր: Ոչ, ավելի շուտ նա խելացի էր: Պարզապես նրա ծանոթները չափից ավելի ազդեցիկ էին: Իսկ տոմսը տոմսարկղից գնելու հրաշալի կանոնը, չգիտես ինչու, մոռացվել էր:

1932 þ.